

UMIK NOVEGA DOLGEGA AKUTA V SLOVENSКИH NAREČJIH

POVZETEK

Umik novega dolgega akuta obravnavamo v okviru nesplošnoslovenskih naglasnih premikov, tj. značilen je le za nekatera slovenska narečja oz. krajevne govore. Diahrono gledano gre za tonem novega dolgega akuta na zadnjem dolgem zaprtem (tipa *kovač*) ali odprtem zlogu (npr. 3. os ed. sed. *zvoni*).

Na gradivu za Slovenski lingvistični atlas in dodatno zbranem gradivu na terenu bomo poskušali nanizati čim več zgledov, kjer je prišlo do obravnavanega naglasnega umika in ga z geolingvistično metodo izoglosno zamejiti. Skušalo se bo najti vzporednice med krajevnimi govori, ki poznajo ta naglasni umik.

Umik novega dolgega akuta je obravnaval že dialektolog Tine Logar v okviru belokranjskih in deloma kostelskih govorov doljenjske narečne skupine. Sam ga je poimenoval »umik dolgega akuta«. V predstavitvi bomo poudarili, da umika novega dolgega akuta ne poznajo le belokranjski in kostelski govori, temveč tudi govori v Gorskem kotarju na Hrvaškem in govor Javorje nad Poljanami poljanskega narečja. Za netonemske belokranjske in kostelske govore se datira umik novega dolgega akuta v čas terciarnega premika cirkumfleksa, saj je kvaliteta in kvantiteta novo naglašenevokala enaka. Vendar pa poznajo vsi ti govori, kot tudi govori v Gorskem kotarju, splošno težnjo po umiku naglasa z zadnjega zaprtega in odprtega zloga ne glede na nekdanji praslovanski tonem. Tako je bolj zanimiv tonemski govor Javorja nad Poljanami. Njemu sosednji poljanski govori (Podgora, Poljane in Žiri) poznajo le terciarni premik cirkumfleksa in umik tipa *visok*, pri tipu *kovač* pa prihaja do metatonije *kováč* > *kováč*.